

POHODA

Odbranaši!

**Vaša dolžnost je,
da se udeležujete
Vidovanskih slo-
vanskih svečanosti**

Letna naročnina znaša 40— Din. Uredništvo in uprava v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 3/I. Račun pri Poštni hranilnici št. 16.160. Rokopisov ne vračamo! Telefon št. 21-09.

V Ljubljani, dne 24. junija 1933.

Štev. 25 — Leto II.

IZHAJA VSAKO SOBOTO

Kongres Narodne odbrane v Banjaluki

V Banjaluki se zbirajo danes zastopniki najvažnejše organizacije Jugoslavije. Narodna odbrana, ki s svojo veliko tradicijo, svojim zgodovinskim delom, svojim junaštvom prednjači vsaki organizaciji v naši državi, polaga danes svoje račune in kuje nove načrte za bodočnost.

Zasnovana v viharnem letu 1908, kot žarišče nacionalnega idealizma, kot pobornica osvoboditve, središče nacionalne delavnosti in kot nositeljica vsedravnih idej praznuje letos četrto stoletje svojega dela. Legendarni so postali podvigi Narodne odbrane, saj je ona v predvojni mali Srbiji predstavljala respekt in moralno silo nacije, saj je bila ponos in svetinja vsakega nacionalnega Jugoslavana. Vera v njena snovanja, avtoriteta njenih činov, strah pred njeno silo, vse to ji je dajalo oni misticizem, da je pronicala od srca do srca, od duše do duše, od skrajnega juga pa do severa, od vzhoda pa do zapada, povsod tja, kjer je bival jugoslovanski rod.

Delavnost Narodne odbrane je bila predvsem usmerjena po ohranitvi vere in tradicije, v krepitvi narodne zavesti in v dvigovanju najplemenitejših lastnosti naroda. Posebno živa je bila ta aktivnost tam, kjer so se upogibali hrbiti jugoslovanske raje pod udarci surovega, krvniškega sovraga. V srca in duše je vlivala Narodna odbrana zaupanje v neizčrpne sile jugoslovanskega naroda, krepila je vero v zmago pravice nad zločinom in korakala trdno in neizprosno k svojemu končnemu cilju — osvoboditvi. In baš to osvoboditve je bil njen cilj. In baš to osvoboditve je bil njen cilj. In baš to osvoboditve je bil njen cilj. In baš to osvoboditve je bil njen cilj.

Po je bila Narodna odbrana do balkanske vojne. S tem datumom pa se je njeno delo še bolj poglobilo, njena aktivnost se je preselila na krvave poljane. Na starih slavskih praporih nekdanje srbske vojske je zapisana veličastna zgodovina njenega dela.

Na jugoslovanski njeni je Narodna odbrana orala globoke brazde. Njeno seme je bilo plemenito in plodovito. Kar so nosili naši predniki v svojih srcih kot sen je postalo stvarnost. Iz plemenitega semena je stala narodova svoboda in brat se je z bratom objel v večnem zedinjenju.

S tem pa, da je Narodna odbrana izvršila svoje naloge in dolžnosti, še davno ni bilo zaključeno njeno misijonsko delo. Delo v preteklosti je šele prva etapa za delo v sedanjosti in bodočnosti. Še večji naši bratje tam preko Snežnika in Karavank, še nam je

Vidov dan 1933

Na Vidov dan 1389, torej pred 544 leti se je zrušilo na Kosovem polju slavno srbsko carstvo, propadla je tam divna srbska kultura in po vseh naravnih zakonih ter zgodovinskih primerih je izgledalo, da sta srbsko carstvo in srbski narod za večne čase zbrisana s površja zemlje. Turški val je zagrnjal poraženo Srbijo, ki je ležala na tleh pred polumesecem, bilo je le še vprašanje časa, kdaj se bo utopil tudi srbski narod v turškem morju, kdaj bo prenehala zveneti lepa srbska govornica in kdaj bo prenehala peti divna srbska narodna pesem. Turško carstvo je bilo takrat v največjem razmahu svojih sil. Preko podjarmljene Srbije je prodiralo s pomočjo vedno novih iz Azije dotekajočih sil preko Donave na Ogrsko in sanjalo o podjarmljenju Evrope. Če pa izvzamemo par sunkov preko Ogrske, pa vidimo, da se je pohod turških vojsk ustavil na Ogrskem, pa tudi tam le začasno in da se je zadržal Osman le v deželah južno od Save in Donave. Ni mogel naprej, kajti podjarmljena Srbija je ostala živa kljub strašnemu porazu na Kosovem polju. Iz mest, trgov in vasi pregnana srbska govornica in srbska narodna pesem sta našli zatočišče visoko v gorah, kjer je srbski seljak in srbski pastir to govornico in to pesem gojil kot največjo po svojih dedih prevzeto svetinjo. Iz ust do ust, od roda do roda je prehajala potom pesmi poročilo o carstvu Lazarjevem, o divnih junaštvih kraljeviča Marka, o porazu na Kosovem polju, pa tudi o majki Jugovidevi. In tako je črpal srbski narod iz svojega največjega poraza sile in moči za svojo odpornost in probojnost, tako je duša srbske-

naš krvni brat na jugovzhodu — deseti brat. Še ni država urejena po socialnih načelih, še vedno je jugoslovansko in jugoslovanska država eksploatacija sebičnih samogoltničev. Zato čakajo Narodno odbrano z novim časom nove dolžnosti, ki so ravnotako neodložljive. Cilji so isti, metode drugačne, sodobnejše. Kajti cilj Narodne odbrane ne sme biti samo v tem, da se svoboda izvojuje za vsako ceno, pač pa, da se ta svoboda tudi ohranja in varuje za vsa bodoča pokolenja.

Narodno odbrano od včeraj čakajo danes velike naloge za jutri. Za izvršitev teh nalog pa je potrebna dobra volja, ljubezen in nesebičnost, iskrenost, poštenje in požrtvovanje — pa tudi kri in nova življenja. In ta življenja bo Narodna odbrana postavila, kakor jih je dajala v preteklosti. Zrtvovala jih bo vedno in povsod, kadarkoli bo vprašanje njenih zaslužjenih bratov na programu in vselej takrat, če bi se kdokoli dotaknil njene svobode. Posebno je potrebna sodelavnost Narodne odbrane danes, ko so pri nas in v ostalem svetu postali pojmi vzajemnosti in medsebojnega spoštovanja problematični, ko so strmo glavljeni etične vrednote človeka, ko se podirajo stebri morale in poštenja, ko se ogražajo socialne pravice, ko popuščajo vzajemne vezi družabnega tkiva in odnošajev, ko je stotine in tisoče zajel val grobega materializma, ko padajo in izumirajo ideali vere in poezije, ko je v zastoji splošni napredek kulture, književnosti, znanosti in klici po novih vojnah in novih grozolah.

Ravno v ta težki in kaotični čas, ko se na našem zapadu pripravljata atentat na suverenost sosedu, ko se na severu pobijajo stotine in stotine življenj, ko kulturna Evropa v svojih središčih dopušča najograbnejše zločine, ko se kujejo topovi, gradijo avijoni, izumljajo novi strupeni plini, ko se kopica sebičnih kapitalistov z naslado pripravljata na krvavi ples, ko se poleg največjega luksusa zbirajo milijoni nezaposlenih in stradajočih, v tem času stoji Narodna odbrana na straži domovine. Njena današnja prisega se obnavlja. Tudi danes in v bodoče bo z vsemi svojimi silami zdrava in neokrnjena, z glavno pokonci pomagala pregaziti te težke čase.

Mi Slovenci, ki smo na skrajni periferiji zapada in severa, ki smo najbolj izpostavljeni vsemu temu evropskemu okuženju, mi vsi obračamo danes poglede proti Banjaluki z živo in iskreno željo, da nas Narodna odbrana vzgoji v prave viteze, da definitivno prečene iz nas vse ostanke suženjstva, da ustvari iz nas značaje in junake, ki vedo, zakaj prelivajo svojo kri. Mi, ki smo na prednji straži, želimo Narodni odbrani pri vsem njenem nesebičnem delu kar največji uspeha. Želimo pa predvsem, da Narodna odbrana pomaga ozdraviti ves naš rod vseh notranjih in zunanjih sovražnikov.

Narodna odbrana — zdravo!

zavedla, da živi tam doli narod, ki si je kljub stoletnemu suženjstvu ohranil vse svoje svojstvenosti in kljub strašnim žrtvam obdržal voljo in moč, da si pribori svobodo in lastno državo. Udarec za udarcem je zadajala roka srbskega junaka turškemu carstvu, korak za korakom je osvajal srbski junak svojo rodno zemljo, polagoma je nastajala nova srbska država, ki je vidoma rasla v potokih krvi. In tudi v teh bojih je Srb prepeval svoje pesmi o Carju Lazarju in o bitki na Kosovem polju, tudi za te svoje zmagovite pohode je črpal vedno sveže sile le iz svoje prošlosti, predvsem pa iz svojega največjega poraza. Je to edinstven primer v svetovni zgodovini, primer, katerega se ne zavedamo dovolj, na katerega smo premalo ponosni in iz katerega se vse premalo učimo.

Ko so si naši srbski bratje ustvarili svojo malo predvojno Srbijo, je svet šele opazil, da je bil srbski narod sicer zaslužjen skozi stoletja, da pa je ostal prav za prav na vsem onem teritoriju, na katerem ga je zagrnjal turški val. Odpor srbskega naroda ni bil samo pasiven, bil je aktiven in tako so se celo priseljeni Turki utopili v morju južnega Slovanstva. Naši bratje so menjali deloma svojo vero, vsled večnih borb so zaočali v takozvanem kulturnem razvoju, ohranili pa so čisto svojo kri z vso ono probojnostjo, ki je ohranila ta divni rod skozi stoletja kljub vsem žrtvam in kljub vsem strašnim mukam. Čim večje je bilo trpljenje, tem ponosnejše je bila dvignjena glava srbskega sužnja, tem jačji je bil njegov odpor, tem trdnjši je bil korak srbskega naroda do končne zmage. Ne samo fizično, tudi kulturno se je ohranil srbski del našega naroda skozi vsa stoletja suženjstva in trpljenja. Obdržal je svojo posebno miselnost, obdržal je svojo divno narodno pesem in ohranil svojo tipično jugoslovansko domaćnost.

Še vedno nam je neprijetno, če čujemo, da nas nazivajo naši zapadnokulturni sosedje s psevkot »balkanci« in dvigajo svoj svarilen glas proti balkaniziranju Evrope. Čemu to? Državljan rimskega imperija je zrl z zaničevanjem na vse, kar ni bilo rimskega in grškega. Nizkotni barbari so mu bili dobri za sužnje, največ še za navadne vojake, da so s svojimi zdravimi telesi branili meje degeneriranega Rima. Toda ta zaničevani barbar je zrušil svetovno rimsko carstvo, osvežil s svojo svežo krvjo degenerirano raso in ustvaril nove, jačje narode. Kje je danes Ce-

O naši inferiornosti

Da smo veljali pred svetovno vojno slovanski narodi v Evropi za nekatere inferiorne narode, ali narode druge vrste, je bilo precej naravno. Od 150 milijonov Slovanov, ki so po številu prekašali vse druge narode v Evropi, je bila skoraj tretjina v tujih državah, ne kot enakopravni sestavni del te države, ampak pod tujo nadoblastjo, ki ni prav nič prikrivala, da smatra te svoje podanike in podložnike za državljane druge vrste, ki jim le milostno dovoli životorenje, dokler ne izginejo s zemeljske površine. To so bili: Čehi in Slovenci v Avstriji, Poljaki in Lužiški Srbi v Prusiji, Slovaki, Rusini, Prekmurci, Hrvati in Srbi na Ogrskem, pa tudi Hrvatska, Slavonija, Dalmacija, Bosna, Hercegovina so se smatrale za podrejene dežele druge vrste, kjer nima lasten narod nikake besede in se mora pokoriti samovoljni raznih komisarjev, deželnih glavarjev itd., skratka: naši gospodarji so nas obravnavali tako, da smo morali tudi v oči drugih narodov veljati kot nezmožna, nekulturna, robstva navajena masa, ki ni vredna nikakega svobodnega življenja!

Edina večja svobodna slovanska država je bila Rusija. Ne le večja, ampak res velika in mogočna!... A tudi to državo z vsem njenim stotomilijonskim slovanskim narodom, so smatrali v Evropi za — inferiorno. Kaj so Slovani sploh zmogni, da imajo svojo državo in da vladajo celo drugim — čeprav azijskim — narodom?... Ne! Kje bi bilo to mogoče!... Recimo, da je carska Rusija res imela svoje napake, ki so bile razumljive z ozirom na njeno prostranstvo, zemljepisne razmere, zgodovinski razvoj in razne upravne nedostatke, ki so klicali po reformah. A Rusija je bila baš v razvoju k boljši in popolnejši organizaciji in povsod se je poznalo, s kakšno vneto sprejemata inteligencija in narod vse, kar je evropskega — anarhistični ruski duh, ki ga je vzgajala Evropa — pa je onemogočal naraven razvoj in uničil marsikatero zdrave reforme in načrte, po katerih bi bil ruski narod prišel do lepše bodočnosti, nego jo ima sedaj. Zato pa je dala ta za pravico in resnico boreča se Rusija Evropi in človeštvu umetniška dela, ki so postala Evropi vzor in zgled novega življenja... A za vse to, kako smo gledali na Rusijo pod vplivom židovskega in nemškega

zarski Bizanc, ki je moral kloniti pred našimi predniki? Tudi naši predniki so s svojo nepokvarjeno naravo zmagali nad Bizantinci, ni jih več, mi smo pa ostali!

To naj bo nauk za nas. Le kot zvesti potomci svojih prednikov, kot nosilci in izvrševalci temeljne ideje nacionalne in krvne skupnosti se bomo lahko uveljavili v borbi za svoj obstoj in razvoj. Dovolj dolgo smo branili zapadno Evropo pred navalom Azijatov, dovolj dolgo smo izčrpavali svoje sile kot branik one zapadne Evrope, ki se je ta čas lahko nemoteno razvijala. Balkanci smo, sveži in zdravi, polni ustvarjajoče sile in bodimo ponosni, da nismo tako kulturni, pri tem pa tako degenerirani, kot ona zapadna Evropa, ki nas gleda še danes od zgoraj navzdol. Balkanci smo in sicer slovanski balkanci, kot taki pa predstaja onega Slovanstva, ki je tu, pa se še ne zaveda svoje ogromne sile. Ker pa vemo, da slovanstvo vstaja in mora zmagati slej ali prej, ker vemo, da je šel tok infiltracije vedno od vzhoda proti zahodu, ne obračamo sami tega teka v obratno smer! Učimo se od svojih zapadnih sosedov, toda ne posnemajmo jih slepo. Ustvarjajmo resno in premišljeno, da pride čimprej čas, ko bomo lahko rekli mi Jugoslavo: Naša je zemlja od Timentu do Črnega morja, na tej zemlji biva eden jugoslovanski narod, preko te zemlje se razprostira naša enotna, nedeljena in nedeljiva Jugoslavija.

Preko te jugoslovanske skupnosti pa nas mora voditi pot do slovanske skupnosti. Zapujajmo sami sebi, bodimo močni in odločni, predvsem pa vpoštevajmo nauk Vidovega dneva in usmerimo svoj pohod preko vseh porazov in žrtev preko jugoslovanske do slovanske skupnosti. Ne bodimo omahljivi in slabši, zavedajmo se, da smo tudi mi Jugoslavo, da se pretaka tudi po naših žilah kri onih prednikov, katerim je poraz na Kosovem polju dal sile in moči za stoletno borbo in za končno zmago. Predvsem pa, proč s ponižnostjo in proč z oboževanjem zapadne kulture in njenih nosilcev, zapadnih velikih narodov. Ostanimo zvesti sebi, svojim prednikom in svetlim vzorom svoje zgodovine, vse to v zavesti, da rabi zapadna Evropa mnogo bolj nas kot pa mi njo in da bosta mogli degenerirana romanska in germanska rasa črpati svežih sil le iz nas. Zaprimo jima dotok teh svežih sil, ohranimo jih zase in mislimo na veliko jugoslovansko in s tem tudi slovansko skupnost.

Šmoka? Samo spomnimo se na vse nemške satirične in humoristične liste, ki so bili tudi nam »manj vrednim« slastna hrana!... Na vse laži o muziku, o vodki, o knuti, o Sibiriji, o jefah!... Da naša manjvrednost je bila baš v tem, da smo vse to sprejemali brez vsakega kritičnega in nismo videli, da je tudi drugod »marsikaj gnilega v deželi danske... Vzgojeni v nemški kulturi smo bili tako zaslepljeni, da smo sprejemali take nemške darove, ki so nas zasmejavali in poniževali, brez protestov in nismo bili zmogni videti tudi dobre strani, ki jih je imela Rusija prav toliko ali še več kot vsaka druga država. O tem so mogli govoriti le oni, ki so bili pred vojno tam. A slovanskim glasovom skoraj nismo verjeli — ustvarjali smo si svoje mnenje po nemških listih in onih revolucionarnih agitatorjih, ki so po vojni izvrševali svoje kvarno delo...»

Se bolj inferiorni so bili za Evropo — Balkanci! Balkanizacija Evrope je bila najstrašnejša misel za vse evropske diplomate. Le malo jih je bilo, ki so vpoštevati, da je tudi ta zgodovina ustvarila svoje delo... Kdo bi se brigal za zgodovino! Kdo naj se spozna v vseh teh nestetih imenih, ki predstavljajo narode na Balkanu!... Kdo naj pozna vse liste od Boga pozabljenega kraja, kamor še ni segla evropska kultura!... Saj tam ni niti osebne varnosti!... To so dežele roparskih

VSEM CENJ. NAROČNIKOM!

Današnji številki smo priložili poštne položnice in prosimo vse one cenj. naročnike, ki imajo naročnino plačano samo za pol ali četrt leta, da se jih poslužijo in nakažejo Din 20— za polno, ali Din 10— za četrtletno naročnino. Položnice pa prejmejo brez izjeme prav vsi naročniki, hudi oni, ki so svojo naročnino že poravnali za vse tekoče leto. Take naročnike pa uprava našega lista najvpljudnej naproša, da položnice shranijo ali izročijo novim naročnikom.

Uprava »POHODA« v Ljubljani.

Sokoli - vitezi - junaki pozdravljeni!

Zopet je leto naokoli, zopet se bliža Vidov dan, zopet polagate obračun Vašega trudapolnega dela v preteklem letu. Vemo že v naprej, da bo uspeh Vašega truda odličen. Kajti mi trdno zaupamo v Vaše krepke mišice, v Vaš pametni razum in v Vaše dobro srce. Ne boji se Vaših rdečih srca — oni tam preko zaslonj, kajti dobro služi, da se skriva pod njimi trdna volja, da boste Vi, neustrašni borci, stali do zadnjega na braniku domovine. Morda ni bila sokolska armada še nikdar Jugoslaviji tako potrebna kot danes. Nahajamo se med dvema mlino, ki nam grozita, da nas bosta zdaj pa zdaj srtla v prah. Toda odporna sila

Sokolov je bila, je in bo vedno tako jaka, da je ropotanje obeh mlinskih kamnov, zapadnega kakor severnega samo opominjalna pesem, ki nas kliče k slogi, skupnosti in edinosti, in ki ne bo dopuščala, da priteče v oba mlina niti kapljica vode in da bosta obe ropotarnici za večno utihnili.

In Ti slovanski brač Čehoslovak, pozdravljen. Počuti se med nami kakor doma. Opazuj, gledaj in zapomni si naših hotenj in stremljenj, kajti tudi mi budno pazimo, kaj se godi ob Tvojih mejah. Z roko v roki, z ramenom ob ramenu bomo korakali v naš skupni sveti boj.

Sokoli - vitezi - junaki - Zdravo!

pastirskih narodov, ki jih celo Turčija komaj kroti... Bog obvari, da bi dobili svobodo, ali kake pravice! Razbili bi Evropo!...

Kaj čuda, da je Evropa toliko časa smatrala Turčijo za »potrebno zlo«, ki naj preprečuje osvobodjenje Balkana!... In sedaj pomislite na vse, kar se je pisalo o Makedoniji, o Bolgarih, o Srbih, o Crnogorcih!... Kako je Evropa gledala na tiste tri male slovanske države na Balkanu: na Bolgarijo, Srbijo, Crno Goro... Kakšne inferiorne države!... Igračke velesil!... Saj se je zdelo, da se je nemški knez ponižal, če je postal vladar v taki balkanski državi!... Vse te države druge vrste so samo — nevarnost za evropski mir... Tu je leglo zarot in prevratov!... Zalega upornikov in ubijalcev!... O kulturi ni govora!... Sami narodi druge vrste, ki poznajo še otmičje in krvno osveto, nimajo šol, so nepismeni in žive nekulturno življenje — skratka: poljudje, nevedni prave svobode... Romantika je še spoštovala njih narodne pesmi, noše, običaje — zdaj je moderna doba in se mora vse to umakniti — kulturi... In zopet smo bili mi sami, ki smo nazore o teh narodih sprejemali od »kulturnih Evropejcev« in smo se smatrali — ubogi kulturni sužnji! — za srečne, da smo kulturni, in smo pomilovali — njih nekulturo! Kakšen dokaz manjvrednosti!... Naše, ne njihove!... Kajti oni so imeli svojo vrednost, ki se je kazala ravno v tem — česar se je Evropa najbolj bala — v njihovi ljubezni do svobode in državljanske zavesti!...

Bile so v Evropi tudi druge male države: Belgija, Nizozemska, Danska, Švica, a te niso bile slovanske, imele so svoje kolonije in so uživale čast med velikimi. A balkanske države so bile slovanske, inferiorne, manj vredne — igrače velesil. Njih državno življenje se je smelo in moglo razvijati samo z dovoljenjem in pod nadzorstvom evropskih držav, ki so pri tem drugo drugo izigravale in pazile, da pri kakih izpremembah ne bi trpele njihove — koristi... Balkanci so dobro čutili to ponižanje in dokaz njih enakovrednosti je, da so se v kljub državno razvijali in izpopolnjevali!...

Tako je izgledala predvojna Evropa, tako smo izgledali mi inferiorni Slovani, narodi druge vrste, ki niso niti zmorni, niti vredni samostojnega državnega življenja!

Kaj čuda, da so milijoni tega naroda polnili najbolj temne rudnike v Evropi in v Ameriki, da so opravljali najnižja dela in da so bili smatrani za ono moderno rajo, ki je najbolj porabna za najtežja dela, ki jih je opravljala rada za najtežji kruh... To so bili Poljaki, Slovaki, Rusini, Slovenci, Hrvati, Makedonci... Največje čudo božje pa je bilo, da se ti narodi vkljub vsemu množijo, da ne izumirajo, da jih je skoraj vedno več... In v kljub uničevanju in potujčevanju raste nekaka kultura, ki postaja nevarna!...

To je slika naše predvojne dobe. In po vojni?...

Ti inferiorni narodi so si ustvarili svoje države. Med temi je edino Poljska — po mnenju evropskih diplomatov — imela svojo zgodovinsko upravičenost, Čehoslovakija in Jugoslavija — Bože moj, kakšno tuje barbarstvo in težko izgovorljivo ime! — sta prisiljeni in nenaravni državni tvorbi, ker je nekaj teh inferiornih in nekulturnih Slovanov prišlo izpod varnega kulturnega področja nemškega in madžarskega in se pridružilo svojim istotako inferiornim in nekulturnim sobratom... Ali naj iz tega nastanejo kulturne države?... Ali so Slovani zmorni samostojnega državnega življenja?... Pravijo, da sploh drug drugega ne marajo, da se med seboj pripravajo in mrzijo in si žele nazaj... Nazaj v kulturni svet... Čemu torej ta poskus z malimi slovanskimi državci, ki se je storil na pariški konferenci... Ali ni to balkanizacija Evrope?... Oni inferiorni narodi sami niso želeli svobode... Vse to je delo par panslavističnih agitatorjev... Nemogote, da bi se to držalo!...

Tako je gledala na nas povojna Evropa. In gleda še! To se je pokazalo pri sklepanju pakta štirih. Štirje mogočniki — pod vodstvom gospoda Musolinija — so si predstav-

Denarja ni

Splošna kriza in stiska, ki uničuje gospodarstvo in narode sveta, pri nas v nekem smislu morda ni tako huda kakor je v državah z močno razvito industrijo, vendar pa je tako jaka, da je normalen potek življenja

ljali te inferiorne nove slovanske države kotčasne poskuse, ki se dajo izpremeniti. Zato so mislili, da je revizija njih dolžnost in pravica. Če smo se l. 1919. v Parizu zmotili, zakaj ne bi tega popravili?... Ali ne vidimo, da ne pride nova Evropa do ravnotežja baš zaradi teh inferiornih držav? One so v napotje vsem! In baje same sebe nečajo!...

Vsi ti nazori so prišli zadnje čase jasno na dan. In ni dvoma, da bi bili odločilni pri sklepih evropskih mogočnikov. Pa so te države druge vrste nepričakovano pokazale čisto drugačno lice. Protest »male zveze« (ki šteje kljub temu 50 milijonov ljudi!) in impozantna zborovanja proti reviziji so povedala Evropi novo resnico v obraz!...

Za nas je bilo vse to nad vse poučno. Treba je samo, da se iz tega tudi kaj naučimo. Glede evropskega mnenja o nas — mislimo — smo si popolnoma na jasnem. Mogočniki le preradi odkrito govore!... Vprašanje pa je, kaj smo storili, ozir, kaj bomo storili mi, da dokažemo, da se motijo glede naše inferiornosti... Morali bi si malo izprašati vest! Ali nismo morebiti mi sami zakrivil marsikaj, da si visoki gospodje mislijo, da se dajo naše meje premikati, kakor se to ljubi drugim?

»Navada je železna srjaca«, pravijo, zato ni čuda, če Evropa doslej še ni mnogo izpremenila svojega mnenja o nas. Take izpremembe se vrše zelo počasi... Kakor izpremembe sploh!... Vprašanje pa je, ali smo mi sami dovolj storili, da prisilimo Evropo, da izpremeni svoje mnenje glede naše inferiornosti!...

Biti ali ne biti, to je vprašanje, pravi Hamlet; in tudi za nas nastaja odločilno vprašanje: ali smo ali nismo?...

Vse, kar smo delali do zdaj, ni bilo tako, da bi bilo moglo pokazati in dokazati Evropi našo zrelost, vrednost, zmornost... Na pr. prvih deset let našega parlamentarnega življenja! Poskusi in načrti raznih avtonomistov! Naša zagranična propaganda! Ali izpolnjuje n. pr. naši uradi v inozemstvu svojo dolžnost, da dvigajo vrednost našega imena, naše kulture? Ali naš narod v tujini že predstavlja zavesten del naše državne celote? Ali ni morda ravno tam protidrjavna agitacija dokazala našo državljansko nezavest?... Ali nismo morda doma v notranjosti z raznimi akcijami diskreditirali naše državne misli? Ali nismo morda s svojim večnim vzdihovanjem po neki svobodi klicali — drugih na pomoč. Mali narodi niso le majhni — kakor mali ljudje — ampak tudi malenkostni. Ali so n. pr. razne separatistične akcije Slovakov pridobile ugled čehoslovski republiki v Evropi? Isto velja za nas?... In zdi se, da zlohotno mislimo, da bi ugled države, ki ga moramo s svojo državljansko zavestjo pridobiti v inozemstvu prišel v korist samo enemu delu naroda... To je znak inferiornosti, če še sedaj ne razumemo, da je korist države naša korist... Prav zaradi takih malenkostnih sporov, ki so z ozirom na vrednost samostojne narodne države brezpomembni in nepotrebnosti, izgubljamo ugled na zunanji. Oni plačani izdajalski agitatorji v inozemstvu bodo nenevarni — (sami sebi zadnji dokaz naše inferiornosti!), dokler bo znotraj v državi odmevala močna državljanska zavest!

Sokolski zleti so bili nekdanje manifestacije naše narodne zavesti. Povzdignili so naše ime v Evropi. Danes so to manifestacije naše državne zavesti. Lanski sokolski zlet v Pragi je mogočno odmeval po Evropi. Bil je dokaz velike organizacije v mladi republiki. Impozantna je, Marsikomu je odprl oči, da je izpremenil nazore... Naš ljubljanski zlet ne bo tako mogočen, vendar pa tudi dokaz pred svetom. Sokolstvo je bilo prvi dokaz naše narodne sile — naj bo poslednji dokaz naše državnosti. Letos se bo na njem še posebno manifestirala volja dveh bivših inferiornih slovanskih držav, ki nečeta biti več inferiorni. Na nas je, da to svetu dokažemo — v tem se program N. O. krije s sokolsko idejo, ki je le druga oblika naše narodne in državne samozavesti.

in razvoj gospodarstva le še spomin na nekdanje lepe čase.

Dognano je, da bi se pri nas v Jugoslaviji še dalo dokaj lepo delati in živeti, ko se ne bi bilo pred dobrim poldrugim

letom zgodilo, da je denar — izginil. Sel je neznan kam in ni ga več nazaj. Kdo ve, kje bi ga iskali in zakaj ga ni? Prijazno vabljenje, vse lepe prošnje, prikrite grožnje, vse to ni pomagalo. Denarja ni na svetlo, pa ga ni. In to je pri nas tisto veliko zlo, od katerega trpimo vsi, prav vsi.

V deželi Tirolski, odkoder doslej niso prihajale predrave ideje, se je zasvetila v glavi skromnega župana trga Wörgla iskrica, ki se je lepo razžarela. Zavoljo splošne gospodarske krize, ki je seveda tudi hvalisana Avstrija deležna, je morala tamošnja tvornica za celulozo ustaviti delo, kar je povzročilo, da je ostalo vse delastvo brez posla in z njim 1500 ljudi (med 4000 občani) brez jela. Kajti tudi žage niso več delale in ne drvarji. Za župana Mihaela Unterguggenbergerja so napolnili hudi časi. Podpore so bile hitro porabljene, dobrih nasvetov ni bilo, prazne besede niso zalegle, ljudje so bili brez tolažbe. Začeli so zabavljati, groziti, demonstrirati in misliti na slavni komunizem. »Komunizem« je vedno in povsod nerodna posledica slabega gospodarstva v deželi.

Tu pa se spomni gospod župan, da je nekoč tam na ruski fronti prebiral brošuro nekega Silvija Gesella, fantasta iz Argentine, ki je bil pred vojno doživel zmedo valute in krizo v gospodarstvu. Gesell je napisal svoje misli, kako se da taka reč dobro rešiti in vose potegniti iz blata. »Ha, kaj pa če bi mi Tirolci poskusili kako tako?« In res — Tirolci so poskusili.

Občina Wörgl je v strašnih stiskah in na robu prepada lani julija založila svoj zadnji denar pri blagajni občinske hranilnice, ki je bila že čisto prazna, in je za tisto vsoto izdala neke listke. Listki so krožili med občani; bili so polnovredni kakor denar Narodne banke, ki ga že davno ni bilo več. Te listke so vsi radi jemali, ali nikdo jih ni maral obdržati. Kajti kdor je tak listek imel zadnjega dne v mesecu, je izgubil 1% (eden odstotek) vrednosti. Moral je namreč na listek prilepiti znamko za zmanjšani odstotek in še le potem ga je (vrednega vseh 100%) mogel oddati v promet ali v blagajno občinske hranilnice.

Posledice tega sistema so bile neverjetne. Za tirolski Wörgl je nastopila zlata doba. Kako tudi ne bi? Listki so bili vsi fundirani; za nje je ležal pravi denar v blagajni občinske hranilnice, za katero jamči občina z vsem svojim premoženjem. Kriti so torej bili ne

Za zaščito vlagateljcev

»Prvo društvo za zaščito vlagateljcev« v Ljubljani (Resljeva cesta 5) naznanja svojim članom in vsem vlagateljcem, da se je tudi za Savsko banovino v Zagrebu ustanovilo slično »Društvo ulagača kod novčanik zavoda« z istimi cilji: da zbere in organizira v močni organizaciji vse, tudi najmanjše vlagatelje, ki bodo skupno predstavljali več milijard vlog pri različnih denarnih zavodih in bodo tako organizirani mogli z uspehom nastopiti v odbrano svojih ogroženih interesov in čuvati svoje premoženje pred eventualnim propadom. Odbor ljubljanskega društva za zaščito vlagateljcev je stopil takoj s tem zagrebškim društvom v najokreje sodelovanje. Sporazumno z našim društvom je zagrebško predložilo vsem pristojnim ministrom predstavko, v kateri posebno zahteva, da državna kot nadzorna oblast vsem denarnim zavodom, ki so se zatekli pod zaščito, naloži dolžnost strogo, da sprejemajo svoje vložne knjižice od vlagateljcev samih — ne od prekupčevalcev — za odplačilo terjatev, oziroma, da lastniki dobroimetij na starih tekočih računih smejo razpolagati s svojo terjatvijo v korist vsakega bančnega dolžnika. Vlagatelji zahtevajo v spomenici sledeče:

1. Da se dovolijo kompenzacije terjatev in dolgov denarnih zavodov v vsaki obliki, zlasti terjatev denarnih zavodov z vložnimi knjižicami in z vlogami na tekočih računih, tako med klienti zavoda, kakor tudi med zavodi v obliki neke vrste kliringa;
2. da se čimprej z zakonom določi, da bodo v zavodih pod zaščito vlagatelji kot odločilni faktor sodelovali v upravi in sicer v pravičnem razmerju z delničarji;
3. da so dolžni zavodi v sporazumu z vlagatelji spraviti režije zavoda v sklad s sedanjim stanjem in spremljenimi prilikami;
4. da so denarni zavodi dolžni odposlancem Društva vlagateljcev dati resnične in popolne informacije, ki se tičejo zavoda in njegovega poslovanja;
5. da država prevzame jamstvo za one zavode, ki jih proglasi kot aktivne;

Po dubrovniškem kongresu

V beograjski »Politiki« čitamo pojasnilo knjigarskega združenja kralj. Jugoslavije v Beogradu, ki pojasnjuje, kako je prišlo do tega, da so tuji pisatelji lahko prišli do prepičanja, da so pri nas tri književnosti: slovenska, hrvatska in — jugoslovanska. Človek bi pričakoval, da bodo naši pisatelji poskrbeli za to, da tuje goste pravilno informirajo o naših kulturnih razmerah. Ničbe bi ne imel ničesar proti temu, če bi se srbski, slovenski in hrvatski književni krogi predstavili vsak posebej, kot tuji deli jugoslovanske književnosti. Seveda bi še bolj odgovarjalo njihovih državni zavesti, če bi bili nastopili skupaj kot jugoslovanski pisatelji. Tako so menda pričakovali Srbi in zato niso izdali o sebi nobene zbirke v tujem jeziku. Namesto skupnega nastopa, sta slovenski in hrvatski center pripravljala posebne publikacije. (»Blätter aus der slovenischen Lyrik«, — »Slovenische Erzähler«, »La Slovenie«, —

samo z močjo Narodne banke, ampak s premoženjem občine, ki se da stalno kontrolirati.

Zadolžena občina, ki je založila vsega največ dvanajsttisoč šilingov (nekako 100.000 dinarjev), je začela delati, da bi dala za služka ljudem brez posla, ki so tonili v nevolji in dolgovih. Wörglani so se spravili na kanaliziranje in asfaltiranje cest, popravljali so trge, lepšali park in napravili so za zimski sport ogromno skakalnice. Oni zidajo, belijo in ravnaajo. Niso še nehali, a Wörgl je danes kakor bi ga vzeli iz škatlice. Pa kako? Samo z dvanajsttisoč šilingi? Da!

V soboto izplačajo v Wörglu delavcu dober zaslužek s tistimi listki. Delavec, ki nima ničesar odveč, da denar ženi. Ona takoj teče k peku, k speceristu, k čevljarju in še kam, pa plača svoj dolg. Mož je vesel in gre v krčmo, ter plača tudi tam svojo merico z listkom. Nato pa hitijo pek in specerist, čevljar in krčmar k svojim dobaviteljem. Plačujejo moko, kvas, sol, sladkor, usnje, vino in sploh vse s tistimi listki. Z listkom se plača tudi stanovanje lastniku hiše, zdravilo lekarnarju in vozina šoferju. Ti pa zopet kupujejo in plačujejo pri mesarju, manufakturnistu, mehaniku in drugod; vsepovsod. Vse drvi, beži in se žuri, da bi mu prvega ostala čim najmanjša vsota; kajti joj, zato je treba plačati odstotek. In tako se dogaja, da ljudje pri davčnem uradu plačujejo celo davke naprej, dočim so imeli dosedaj same zastanke. Urad listke seveda rad jemlje, saj jih občina zamenjava in plačuje z njimi svoje nameščence, ki jih spravljajo zopet v promet, kakor smo gori videli.

Pri nas ni denarja niti za zdravje. In zdi se, da ga še dolgo ne bo; kajti tako kaže tistim, ki pri nas odločajo. Res je, da je neki gospodarski odbor sedaj petinštirideset sej v Beogradu prežaložil in tuhtal ukrepe, ali naše zaupanje vanj je kaj malo, dasi je nabrenkal za vlado pideset strani predlogov.

Naše razmere so tako zavožene, da narod ne bi verjel, da je boljše, ko bi tudi res bilo dobro. Ne bi rekli dvakrat, da nam tudi kaka nova emisija Narodne banke ne bi pomagala. Čim bi se namreč pri denarnih zavodih pojavil denar, bi ga takoj pograbil tisti, ki že poldrugo leto zaman čakajo nanj; a tisti, ki so ga poskrili, bi ga pa še naprej tiskali doma.

Morda bi bilo dobro, da bi se občine s svojo zadnjo gotovino šle v Wörgl učiti. Čičaga je že tam. — Gaberski.

6. da se ukinejo privilegiji, ki jih država daje nekaterim privilegiranim denarnim zavodom.

Denarnim zavodom sporočata društvi za zaščito vlagateljcev sledeče:

1. da je predpogoj za vrnitev zaupanja v denarne zavode zaščita interesov vlagateljcev;

2. da so v teh mejah interesi denarnih zavodov istovetni z interesi vlagateljcev;

3. da imajo vlagatelji prirodno in zakonito pravico zahtevati, da se denarni zavodi proti vlagateljem ne obdajajo z nekimi skrivnostmi, s katerim resničnim podatkom, izogibanjem pred kontrolo in pogrešno ideologijo, katera je prav za prav dovela do današnjega stanja. Ta pravica jim pripada na osnovi splošno priznanih pravnih in moralnih teorij ter naših pozitivnih zakonskih predpisov, glasom katerih nobena pravna in delavno-sposobna oseba v naši državi ni dolžna dovoliti, da z njeno lastnino razpolagajo tretje osebe preko mej, katere jim je postavil lastnik ali zakon. Med glavnimi razlogi, ki so spravili mnoge denarne zavode drugod in pri nas v težek položaj in ogrozili premoženje vlagateljcev, je po mnenju vlagateljcev gori navedeni razlog na prvem mestu.

4. da morajo vlagatelji biti točno poučeni o stanju in poslovanju vsakega denarnega zavoda že zaradi tega, da njihove lastne kritike in zahteve ne bodo škodljive za denarni zavod in s tem tudi za vlagatelje same. Tako bodo mogli vlagatelji sami stvarno in resno delati na vrnitvi zaupanja v denarne zavode.

Podvzemali bomo vse potrebne korake za zaščito vlagateljcev pri vseh merodajnih činiteljih in se potrudili storiti vse, da se zaupanje varčevalcev in celo naše gospodarsko življenje še bolj ne omajata.

Vse vlagatelje opetovano pozivamo: javite takoj svoj pristop k društvu potom dopisnice! V močni organizaciji je vaša samopomoč!

»Kroatische Dichtung«, — »Antologie des conteurs Croates Modernes« — dočim je »Narodna prosveta« v Beogradu izdala skupno publikacijo pod jugoslovanskim imenom (»Slovenec« je protestiral, da v tej zbirki ni Slovencev. Kako, če nočejo biti Jugoslavlani!) Razume se, da so sedaj v Beogradu malo užaljeni. Sedaj izgleda, kakor da srbske literature ni. Tudi pri postopanju glede Nemcev je slovenski center pokazal, da nima nič skupnega s Srbi, ki so kot gostitelji hoteli ostati neutralni. Kar je pri teh publikacijah še važno, — piše »Politika« — je to, da so naši in hrvatski pisatelji Pen-klubovci pokazali precej enostransko usmerjenost proti nemški kulturi in niso poskrbeli n. pr. za angleške publikacije, ki bi bile gotovo važne. Mi pa pravimo, da je prav, da se ljudje — tudi kadar je gost v hiši — pokažejo takšne, kakršna so.

